

Παρένθετη μητρότητα και νόμος

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



Συνεχίζοντας την εξέταση των προβλεπομένων από την ελληνική νομοθεσία (νόμος 3089/2002) σχετικά με ζητήματα που αφορούν την παρεμβατική γονιμοποίηση, φθάνουμε και στο ιδιαίτερα ευαίσθητο

ζήτημα της παρένθετης μητρότητας.

1. Επιτρέπεται η μεταφορά στο σώμα γυναίκας κατοικούσας στην Ελλάδα ξένων προς αυτή γονιμοποιημένων ωαρίων και η κυοφορία τους για λογαριασμό προσώπων επιθυμούντων ν' αποκτήσουν τέκνο με δικαστική άδεια, που παρέχεται από δικαστήριο της περιφέρειας μιας εκ των δύο γυναικών κατόπιν αίτησης της ενδιαφερόμενης για απόκτηση τέκνου. Τίθενται όμως ως απαραίτητες προϋποθέσεις η πριν την υποβολή της αίτησης για έκδοση δικαστικής άδειας έγγραφη συμφωνία των ενδιαφερόμενων για το τέκνο προσώπων και της γυναίκας που θα κυοφορήσει και του συζύγου της, αν είναι έγγαμη, ο έλεγχος και η απόδειξη του ιατρικώς αδυνάτου για κυοφορία της ενδιαφερόμενης για απόκτηση τέκνου και της καταλληλότητας της υγείας της προσφερόμενης για κυοφορία^[1] και η διαπίστωση του εγγάμου των δύο γυναικών για να αποκλειστεί το ενδεχόμενο παράκαμψης των συζύγων κατά τη συμφωνία και να μην επηρεαστεί η έννομη θέση των συζύγων, καθώς δεν θ' ακουστούν και θα λειτουργήσουν θετικά ή αρνητικά γι' αυτούς τα κριτήρια της πατρότητας χωρίς να γνωρίζουν και να έχουν συμφωνήσει^[2].
2. Η ταυτότητα των δοτών/τριών γαμετών ή γονιμοποιημένων ωαρίων δεν αποκαλύπτεται στα πρόσωπα που θέλουν ν' αποκτήσουν παιδί με δωρεά γαμετών ή γονιμοποιημένων ωαρίων. Τηρείται μόνο απόρρητο αρχείο χωρίς την ένδειξη της ταυτότητας του/της δότη/τριας με ιατρικές πληροφορίες προσβάσιμες μόνο στο παιδί που θα γεννηθεί για λόγους υγείας. Παρόμοια, δεν αποκαλύπτεται στους/στις δότες/τριες γαμετών ή γονιμοποιημένων ωαρίων η ταυτότητα του παιδιού και των γονέων του^[3]. Η απόκρυψη αυτή επιβάλλεται για να προστατευτούν τα δύο μέρη από μελλοντική εκδήλωση δυσάρεστων ψυχολογικών καταστάσεων και επιβλαβείς για το παιδί αλληλοεπεμβάσεις μεταξύ βιολογικής και κοινωνικής οικογένειας. Κι επιπλέον, απαγορεύεται η δικαστική αναγνώριση της πατρότητας του δότη ακόμα και αν είναι ή γίνει γνωστή η ταυτότητά του για να βοηθήσει ο δότης στην πραγμάτωση της επιθυμίας για τεκνογονία χωρίς να γίνει πατέρας^[4].
3. Τα πρόσωπα που προσφεύγουν στην παρεμβατική γονιμοποίηση μπορούν ν' αποφασίσουν με κοινή γραπτή δήλωση προς το γιατρό ή τον υπεύθυνο του ιατρικού κέντρου πριν την έναρξη της διαδικασίας αν οι κρυοσυντηρημένοι γαμέτες και τα κρυοσυντηρημένα γονιμοποιημένα ωάρια, που δεν θα χρησιμοποιήσουν, θα προσφερθούν χωρίς αντάλλαγμα κατά προτεραιότητα σε πρόσωπα της επιλογής του γιατρού ή του ιατρικού κέντρου, θα διατεθούν χωρίς αντάλλαγμα για ερευνητικούς ή θεραπευτικούς σκοπούς ή θα καταστραφούν. Οι γαμέτες και τα γονιμοποιημένα ωάρια επιτρέπεται να κρυοσυντηρούνται για πέντε έτη από τη λήψη τους ή τη δημιουργία τους αντίστοιχα εφόσον δεν υπάρχει γραπτή δήλωση των ενδιαφερόμενων

προσώπων και να διατίθενται για ερευνητικούς σκοπούς ή να καταστρέφονται, αφού παρέλθουν τα πέντε έτη, ενώ τα μη κρυοσυντηρημένα γονιμοποιημένα ωάρια καταστρέφονται, αφού συμπληρωθούν δεκατέσσερις ημέρες από τη γονιμοποίηση χωρίς να υπολογίζεται ο ενδιάμεσος χρόνος κρυοσυντήρησης.

4. Ως τεκμήριο για την ίδρυση της συγγένειας του παιδιού που γεννιέται με παρεμβατική γονιμοποίηση με τη μητέρα και τους συγγενείς της εκλαμβάνεται η γέννηση. Δεν εκλαμβάνεται η γέννηση ως τεκμήριο για την ίδρυση της συγγένειας του παιδιού με τη μητέρα και τους συγγενείς της μόνο όταν συνδυάζεται η παρεμβατική γονιμοποίηση με την κυοφορία από άλλη γυναίκα. Στην περίπτωση αυτή η δικαστική άδεια επέχει θέση τεκμηρίου συγγένειας του παιδιού με τη μητέρα και τους συγγενείς της και αναγνωρίζεται ως μητέρα η λαμβάνουσα τη δικαστική άδεια. Υπάρχει όμως η δυνατότητα προσβολής της μητρότητας της τεκμαιρόμενης με αγωγή από την ίδια ή την κυοφόρο μέσα σε έξι μήνες από τη γέννηση και απόδοσης της μητρότητας στην κυοφόρο αν αποδειχτεί η βιολογική καταγωγή του παιδιού από την κυοφόρο,[\[5\]](#) για ν' αποθαρρύνεται η πλήρης υποκατάσταση της μητρότητας[\[6\]](#). Ως τεκμήριο για την ίδρυση της συγγένειας του παιδιού, που γεννιέται με παρεμβατική γονιμοποίηση, με τον πατέρα και τους συγγενείς του εκλαμβάνεται ο γάμος της μητέρας, ενώ στην περίπτωση της ελεύθερης συμβίωσης η έχουσα θέση εκούσιας αναγνώρισης τέκνου, της οποίας η προσβολή αποκλείεται εκ του νόμου, συμβολαιογραφική συναίνεση του συντρόφου στην παρεμβατική γονιμοποίηση, εφόσον συναινεί και η μητέρα, αν δεν έχει πεθάνει και διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα. Ο γάμος της μητέρας αναγνωρίζεται ως τεκμήριο της συγγένειας του παιδιού με τον πατέρα και τους συγγενείς του και στην περίπτωση μεταθανάτιας γονιμοποίησης κατόπιν δικαστικής άδειας, της οποίας η απουσία σημαίνει ότι η απόδειξη της πατρότητας βαρύνει όποιον την επικαλείται[\[7\]](#).

Τα οριζόμενα από τις διατάξεις του νόμου αποκαλύπτουν ότι ο συγκεκριμένος νόμος δεν επιβάλλει κυρώσεις για την παραβίαση των κανόνων και των προϋποθέσεων που θέτει για την εφαρμογή της παρεμβατικής γονιμοποίησης και αφήνει αρρύθμιστα θέματα προκύπτοντα από την εφαρμογή της, τα οποία σχετίζονται κυρίως με την προστασία και την προαγωγή της δημόσιας υγείας, όπως η διάθεση και διακίνηση του γεννητικού υλικού και η λειτουργία των μονάδων ιατρικής υποβοήθησης της αναπαραγωγής και των Τραπεζών κρυοσυντήρησης[\[8\]](#). Κι επιπλέον, αφήνει αρρύθμιστα θέματα των οποίων η αντιμετώπιση είναι αυτονόητη ή συνάγεται από τις διατάξεις του ή τις διατάξεις άλλου νόμου. Τα σχετικά με τη σύμβαση μεταξύ των επιθυμούντων την εφαρμογή μιας αναπαραγωγικής τεχνικής προσώπων και του γιατρού ή του ιατρικού κέντρου

δεν ρυθμίζονται με ειδική διάταξη, καθώς είναι δυνατόν να εφαρμόζονται όσα ισχύουν για τη σύμβαση ιατρικής αγωγής. Η γνωστοποίηση των συναινέσεων ή της ανάκλησής τους στο γιατρό ή τον υπεύθυνο του ιατρικού κέντρου και η ματαίωση της διαδικασίας αν υπάρχει ανάκληση της συναίνεσης του ενός δεν ορίζονται ρητά ένεκα του αυτονοήτου.

Η παραχώρηση γεννητικού υλικού με οικονομικό αντάλλαγμα δεν απαγορεύεται ρητά λόγω της αυτονόητης αντίθεσης στα χρηστά ήθη. Οι οριζόμενες προϋποθέσεις για τη γονιμοποίηση μετά το θάνατο του συζύγου ή του συντρόφου δεν επεκτείνονται στην περίπτωση που πεθαίνει η σύζυγος ή η σύντροφος και ο σύζυγος ή ο σύντροφος επιθυμεί τη μεταθανάτια γονιμοποίηση μέσω παρένθετης μητέρας, αφού αυτό είναι ασύνηθες και μπορούν αναλογικά να ισχύσουν οι οριζόμενες από το άρθρο 1457 προϋποθέσεις. Στην περίπτωση παρένθετης μητρότητας δεν ορίζεται ρητά λόγω του αυτονοήτου ότι ο πατέρας του παιδιού είναι ο σύζυγος της τεκμαιρόμενης και ότι μπορεί να ιδρυθεί η συγγένεια του παιδιού με τον άνδρα που παραχώρησε το σπέρμα κατόπιν προσβολής της πατρότητας του συζύγου της κυοφόρου, αν ανατραπεί το τεκμήριο της μητρότητας της γυναίκας που ήθελε το παιδί[9].

Εντούτοις, ο νόμος 3089/2002 αποτελεί το βασικό ελληνικό νομοθέτημα για την παρεμβατική γονιμοποίηση[10].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- [1] Νόμος υπ' αριθ. 3089 (ΦΕΚ Α' 327/23-12-2002) «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», άρθρα 1711, 1458, διαδικτυακός τόπος: www.nurs.uoa.gr/fileadmin/nurs.uoa.gr/uploads/Nomothesia_Nosilefton/Nomoi/N.pdf (ανάκτηση 17-05-2013)
- [2] Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», διαδικτυακός τόπος: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/i-human-eisig.pdf> (ανάκτηση 17-05-2013)
- [3] Νόμος υπ' αριθ. 3089 (ΦΕΚ Α' 327/23-12-2002) «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», άρθρο 1460, διαδικτυακός τόπος http://www.nurs.uoa.gr/fileadmin/nurs.uoa.gr/uploads/Nomothesia_Nosilefton/N (ανάκτηση 17-05-2013)
- [4] Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», διαδικτυακός τόπος: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/i-human-eisig.pdf> (ανάκτηση 17-05-2013)
- [5] Νόμος υπ' αριθ. 3089 (ΦΕΚ Α' 327/23-12-2002) «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή»

, άρθρα 1459, 1463, 1464, διαδικτυακός τόπος:
http://www.nurs.uoa.gr/fileadmin/nurs.uoa.gr/uploads/Nomothesia_Nosilefton/No
(ανάκτηση 17-05-2013)

[6] Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», διαδικτυακός τόπος:
<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/i-human-eisig.pdf> (ανάκτηση 17-05-2013)

[7] Νόμος υπ' αριθ. 3089 (ΦΕΚ Α' 327/23-12-2002) «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», άρθρα 1463, 1464, 1465, 1475, 1478, διαδικτυακός τόπος:
<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/i-human-eisig.pdf> (ανάκτηση 17-05-2013)

[8] Μ. Μητροσύλη, 'Ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή. Παρουσίαση και παρατηρήσεις στο νόμο 3305/2005 «Εφαρμογή της ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής»'', Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής, τόμ. 24, τεύχ. 6, σελ. 613.

[9] Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», διαδικτυακός τόπος: :
<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/i-human-eisig.pdf> (ανάκτηση 17-05-2013)

[10] ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ «Εφαρμογή των μεθόδων Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής», διαδικτυακός τόπος:
<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/7b24652e-78eb-4807-9d68-e9a5d4576eff/E-MEDIPAR-EPIS.pdf> (ανάκτηση 19-05-2013)

Παρατήρηση: Συνεχίζουμε την παρουσίαση σε σειρά άρθρων της μελέτης σχετικά με την Παρεμβατική Γονιμοποίηση της καθηγήτριας Μ.Ε. και θεολόγου, Χαρίκλειας Φωτοπούλου. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου το οποίο κατατέθηκε στο ΕΑΠ ως μεταπτυχιακή - διπλωματική εργασία με επιβλέποντες τους κ. Ν. Κόϊο και Ντ. Αθανασοπούλου